

UJ KELELT

ADÓ-POLITIKAI-RAPORT

Miniszter urak!

A leggyakoribb szó Románia politikai frazeológiájában: demokrácia. Mindenütt hallani, lent és fent, lent, mint óhaj, fent, mint törekvés. Hogy az óhaj szinte, szemmel kétség, hogy a törekvés se írás szófiabeszéd, ol kell hinni. Igar, hogy a politikában minosenek szép szavak és nemzép szavak, ott minden szó egyaránt szép és nemzép: a demokrácia szó is. A politikában szép és nemzép cselekedetek vannak. Szép cselekedet a demokrácia, ha cselekszik, nemzép cselekedet, ha csak beszélnek róla. Hogy mi mégis hinni akarunk a román demokrácia őszinteségében, azért van, mert látjuk, hogy ez a demokrácia, noha még cselekedetté nem vált, kezd tulleledni a csakbeszéd jellegén. Mozgást látunk, amire a pusztá szó nem képes, miniszterek jönnek-mennek s ha nem is áruhába ütődöt Heruz el Rasidok gyönyört igyekeznek kipuhatolni a nép sebeit és rejtett bajait, megvan bennük az igyekezet, hogy közvetlen uton tudják meg, mit kíván az ország. Az a két miniszter, aki most jön köztük, Goga és Groza, mindenkép rokonszenves nekünk, multjuk és jelenük a legbiztatóbb kezesség a holnapra és arra, hogy ők a demokráciát valójában nem hízdelel jöttek, hiszen hirdetni ugy is kölsáleges, mert a tömegek hisznek benne, de gyakorlati Goga Oktávánt és Groza Petert mi belülről ismerjük, láttuk őket, mindkettőt a nyiltág pöréségében, ahogy csak a poéta Goga nyilatkozott meg legszubjektívabb lírájában a mi bizton hisszük, hogy nem hízdeleget várnak tőlünk. És nem nehoztelnek meg egy kis őszinte beszédért, annál kevésbé, mert hiszen a mottónk egy, mi is a demokráciára törekszünk, midt céira és mi is az ország belső helyzetének a megazilárdulásra tartjuk nélkülözhetetlennek a demokráciát, tehát az eszközt. Mert a demokrácia önmagáért semmi, csak az országot való demokráciát lehet célnek tekinteni s a cél, akár elérjük már, akár uton vagyunk feléje, csak eszköz az újabb cél megközelítésére.

Ez az újság, az erdélyi zsidóság lapja, már jönehányszor leszögazte a maga álláspontját. Egyszer kétezer egy is, hogy az irás Goga vagy Groza miniszterekkel volt aprópód kapcsolatban, vagy épsenséggel hozzájuk addressálva. Hallottak is nemegyszer az eleven választ — utólag vagy előzőleg, hisz ez oly egyremegy — s a férfias beszéd rövid időre meg is nyugtatott minket. Rövid időre, mondjuk, mert a beszéd narokilkatának ez már a természete, csak kis időre hat, utána a szervezet hatékonyabb esztétszert vár: a cselekedést. Ezt a hatékonyabb szert, zoken ne essék a nyiltörökoku betű, még mindig otthonfelejtették a tudós faktorok, ahányssor eljöttek hozzánk. Néha szinte látjuk: az egy-két adagolásra való üvegecske ott van az utításkájukban, semmiség volna előadni, de a mozdulat, amely kizajítja a táskat, nem akar meg-történni. Néhány hónappal ezelött arra kérték a zsidóság képviselői Groza minisztert, sür-gesse meg a zsidóságvetség alapszabályait, mert enélkül a legkiebb munka is őtszörös erőfeszítést követel tőlünk, akik jobb céira is felhasználhatnánk erőnket. A miniszter határozott ígérletet tett s mi esküdni mertünk volna, hogy két nap múlva kortinkben az alá-írott és jóváhagyott alapszabályok. De elmúlt a két nap, el két hónap is, sőt jóval több s az alapszabálytervezetünk vándorol az egyik rekesztő-hivatalból a másikba, néha el is tűnik, mint egy bohókás Karszt folyó, de egy-

két hetes földalatti vándorlás után újra fel-bukkan ebben vagy abban a büróban, ahták halmai közt, hogy továbbolytassa ádátlan vándorlását. Bizonysá, hogy minderedi a mi-niszter, aki azt hiszi, — hogy az ígérte gépiosen végrejshódott, nem is tud, de mi ezennel kö-szöljük vele, hogy egy akta földi botyongását megészintesse végre.

De az látszólag kis ügy s mi a két mi-niszterből, aki a mi hitünk szerint a demokráciát képviseli, nemcsak ma itt Kolozsváron, de bean a kormányban is, nagy dolgainkban vár-juk a demokráta hitvallás próbáját. Iskola és hitközség, a zsidóság létének két erős vára, amit mi a körmunkesszakhadtáig védünk és meg-tartunk: a kettő felé várunk őszinte megnyil-atkozást és őszinte cselekedést. Sajnos, ott tartunk, hogy exideig még egyetlen nyilt, félre-érthetetlen, kerek megnyilatkozás se történt a vezető és irányító román politika részéről. Még szóbeli se. Hogy mi mégis egyszerre vár-juk a nyilatkozatot és a tettet: igen, a mulasz-tás gyors helyrehozását óhajjuk. Mi mindent elkövetünk, hogy belső életünk haladjon a maga természetesen utján, hallatlan erőfeszítéssel építjük fel az oktatás és a hitélet ha-gyományos falait, de igen gyakran látjuk, midt rontanak oktatásul a még nedves vakolatnak onnan, ahonnan pedig mi, joggal, a legváltó-tottebb segítséget várunk. Mi mindent elköve-

tünk, hogy iskoláink legyenek, mindent elköve-tünk, hogy tradícióink alapján nemzeti nyelv-vümlen folyjon az oktatás, s erőfeszítéseink keményebb része azé a törekvésé, hogy az ifjúságunk az államnyelvet sajátítsa el. Atme-netekkel küzdünk, amiket senkise siet meg-kösznyíteni. A gondos, produktív, erősen adózó zsidóságnak nemcsak kérnivalója volna, de van követelnie is: követelheti az iskolákat, amelyek az adómilliók arányában megilletik. Mert súlyos milliókkal szerepeltünk az adólistá-kon egész Romániában, de könnyű ezekkel szem arra költségvetésekben, amelyek az állami kiadásokat előirányozták. Itt sürgős változás-nak kell történnie a javunkra és az állam javára. Mert ez az a befektetés, ami sokszoro-san hat. És változásnak kell történnie a kor-mánynak abban a politikájában is, amely a felelőt zsidóságra vonatkozik. Ha ugyan van a kormánynek hitközségekről való politikája. Ez-ideig az történt, hogy a zsidó hitéletnek ezt az autoratív szervét — honnan, honnan nem — destróálni és felborítani igyekeztek. A játékokokszatos és veszedelmes, bárki kezében van-nak is a kártyák. Nos mi hisszük, hogy a kormánynek megvan az érkeze a mi érzékeny dolgainkhoz és egyelőre illő tisztelettel a két itt tartózkodó miniszter figyelemébe ajánljuk őket. A demokrácia nevében, az ország érdekében.

Az éhező Bécs tüntet

Az asszonyok felvonulása a parlament elé — Antiszemita uszítók pogromra izgattak — Megtámadták a szállodákat — Véres összejutások a Schwarzenberg Platzon — A Wiener Morgenzeitung cikke

— Az Uj Kelet munkatársától —

Bécs, okt. 13. Beceben tegnap forradalmi jellegű tüntetések voltak. A Háztasszonyok Szö-vetsége a Rathausban gyűlést hírdetett, hogy tiltakoznak az egyre fokozódó drágaság és élel-miszorhlány ellen. A népgyűlésen izgató beszé-dek hangzottak el a kormány ellen, amely to-hetetlen és nem tud segíteni a lakosságón. Több ezer asszony vett részt ezen a tiltakozó gyűlésen és egymásután hangzott el a kétség-beesett kiáltás:

— Nem bírjuk tovább.

A népgyűlés résztvevői a Rathausból a parlament elé indultak. A felvonuló asszonyok-ban újabb és újabb embercsoportok csatlakoz-tak, úgyhogy mire a tüntetők a parlament épü-lete elé értek,

százezrek meghaladták az ötözetet.

A tömeg körülvette a parlament épü-lét, amelynek erkélyéről Gaertner, az új pénz-ügyminiszter beszélt az asszonyokhoz. Nem tudott megnyugtató szavakat mondani, sőt szavai mégjobban elkeserítették a tömeget. Bejelentette, hogy a kormány képtelen újabb összegekkel hozzájárulni a kenyérszárazhoz, ezt nem engedi meg az a horribilis büdzsé, amely-lyel ma Ausztriának dolgoznia kell. A kormány kénytelen beszüntetni az élelmiszter beszerzé-sének szubvencióját.

Ezek a kijelentések mégjobban elmer-gesítették a tüntetők hangulatát. A tömeg nem akart szétozslani, végigvonult a Ringen, min-den jobbruhás embert, aki utjukba akadt, fel-tartóztattak és inzultáltak. A tömeghez nacio-nalista csoportok csatlakoztak és az így már óriásira nőtt tüntetői sereg felhartóztatta az autókat, kirángolta az embereket, akiket véresre vertek. Eklor elhangzott a jelszó:

— Menjünk a siberek szállodájához, huz-zuk ki az uszorasokat.

A tömeg most több csoportra oszlott és felkereste azokat a szállodákat, amelyekben ántaró keresztetők tartózkodtak.

Bebatolták a szállodák épü-letébe, amelyekben minden-kit megverték.

A nacionalista felbujtók a tüntetést antiszemita medarba tolták, a tömeg éntelendi kiáltotta:

— Le a zsidókkal.

Ezután a tömeg a Schwarzenberg térre ántárlt. Etkor már közbelsépet a rendőrség, sőt katonaságot is kiküldtek az elfajult, vad tüntetés leverésére. A rendőrség felszólítására a tömeg vonakodott kifizetni a teret, sőt több rendőrt és katonát inzultáltak. A karhatalom erre kénytelen volt fegyverét használni. Az összejutásoknak sok sebesültje és több halottja van.

Az antiszemita heccelők, a monarchis-ták, abban a hiszemben, hogy a zsidó nagy-ünnepek alkalmasak lesznek esetleges pogrom-kisérleire, az ünnepek alatt

a templomok és imaházak előtt uszító rüpcédulákat esz-togattak szét

a járókelők között. Bécs fegyelmesett közön-sége azonban nem tilt fel az uszításnak és nyugodtan viselkedett. A városzerte elterjedt pogrom-híreknek az osztrák cionisták napi-lapja, a „Wiener Morgenzeitung” ködd reggeli száma adott elsőnek kifejezést. A lap a követ-kező közleményt hozta:

„A bécsi cionista párt beavatott helyről értesítést kapott, hogy a bécsi Frontharcosok Egyesülete (Frontkämpfvereinigung) a közeli napokban támadásokat tervez a zsidók ellen. Egy változat szerint a zsidó ünnepeket használnák fel erre, másik szerint, magyar min-tára, állandóan tervezett támadásokat intéz-nének zsidók által látogatott kávéházak, ven-

déglők, baltok ellen, véres verekedést rendez-
nének és foszogatnának.

A ciouista párt vezetősége értesítette er-
ről az illetékes hatóságokat és közegeket és
megfelelő ellenintézkedéseket követelt. Nem
biztos, hogy az erőszakos tervek valóban és a
tervezet mértékben be fognak következni. A
tények ismeretéből azonban azt a meggyőző-
dést merítettük, hogy

**szervezett csoportok valóban
terveznek ilyen gaz ember-
leteket.**

A maguk részéről tehát már ma megállapít-
juk az idejekorán és ezennel nyilvánosan is
tájékoztatót kormány és rendfenntartó köze-
geinek felelősségét. Elvárjuk Bécs zsidó lakos-
ságától, hogy megőrizi nyugalmát és méltóság-
gát és viselkedésével nem szolgáltat kézen-
fekvő alkalmat provokációkra.

„A zsidóság, mint politikai árucikk”

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A következő érdekes fejtegetést a „Wiener
Morgenzeitung” legutóbbi számából vettük:

A magyarországi kereszténykurzus eddig a régi
közmondás értelmében, mely szerint „há te ütöd az
én zsidómat, én ütöm a te zsidódat”, a többé vagy
kevésbé radikális keresztényirányzatú pártok vörse-
nyében, pogromok rendezésében és zsidóegysége-
kikötésében merítette ki erejét. Legutóbbi
időben azonban egy még ennél is sokkal kevésbé
becsületlen, mert sokkal kevésbé nyílt törekvés
mutatkozik a keresztény pártokon belül, amely a
szélső jobboldaltól a baloldali való eltolódás képét
hazudják. Ugy a legitimisták, mint a többi király-
pártiak és különösen a szélső Horthy-párt, a leg-
utóbbi időben arra törekednek, hogy olyan toleran-
ciát mutassanak a világ előtt, amely már-már
liberalizmusnak volna nevezhető. Ime néhány érde-
kes illusztráló példa:

Egy amerikai zsidó újságírónak adott interjú
alkalmával Horthy kormányzó szóról-szóra a követ-
kező nyilatkozatra vetemedett:

„A magyarországi zsidóság közül csak igen
kevesen állottak összeköttetésben a kommunistákkal.
Ma már nincsen erős antiszemitizmus az országban
és a magyarországi zsidókkal szemben nem alkalm-
maznak többé kivételes eljárásokat. Sőt vannak az
országban zsidók, akikről olyan feltétlenül nagy
véleménnyel vagyok, hogy mérőföldet tudnék
gyalogolni csak azért, hogy köszönthessem őket.”

Mindezt Horthy el tudta mondani anélkül,
hogy orcaja belépirult volna. Mindenesetre abban
igaza van, hogy vannak Magyarországon olyan zsi-
dók, akik a fehér terror megalapítóinak, Horthynek
minden alapot megadnak arra, hogy ilyen nagy-
szerű véleménnyel legyenek rólok. Ismerjük őket
mindannyiukat, ezeket a zsidó árulókat és elárver-
őket még annak is ideje, hogy leszámoljunk velük.

Egy másik Horthy-adat:

Horthy, Magyarország koronázatlan királya
megtartotta ünnepélyes bevonulását Pécsre. A pol-
gármester üdvözlő beszédére többek között a követ-
kezőket mondotta: „A népek összetartó erői csak
az a nemzeti eszme adhat, amely nem ismeri sem
az egyes, sem az osztályok elnyomását, hanem
szóval inkább az ellentétek eltüntetésére és az ér-
dekek kiegyenlítésére törekszik.”

Sajnos, ezeknél a nemkerésbé szépenhangzó,
mint amennyire Horthy szájában hazug szavaknál
nem lehetnek jelen sem a „felszabadított” által
„fontos okoknál fogva” fogásba vetett munkások
és zsidók, sem pedig a meggyilkolt zsidó orvos, dr.
Schwartz, valamint a Horthy-pribékek többi áldozat-
ai, kik a felszabadulás első napjaiban már áldo-
zatul estek a kereszténykurzusnak.

Horthynek Pécsben való fogadására a pécsi
zsidó hitközséget is odaengedték. Olyan kitüntetés
volt ez, mely ugyanennek a hitközségnek Sós tá-
bornok fogadása alkalmával tulajdonképpen nem jutott
ki. Pfeiffer Izak pécsi rabbi üdvözlő beszédére
Horthy többek között a következő köszönőszavakkal
válaszolt: „Ragaszkodjanak Önök a jövőben is erő-
sen a magyar nemzeti eszméhez és istápolja továbbis
önzetlenül az áldozatkész hazaszeretet erőnyét.” Az
embert valóságos szédülés fogja el onnyi gyaláz-
atos képmutatásra.

De van még ennél szebb is. Zdravec tábori
püspök ur, akinek lelkiismeretét a nemzeti hadse-
reg és a különítmények tisztjeitől kivett esküje ké-
vetkezében a zsidó ártatlanok ezrei nyomják, néhány
nappal ezelőtt nagy beszédet tartott, melyben han-
gozattatja az „erkölcsi megújulás” szükségességét
Magyarországon és mint a világ legártatlanabb em-
bere, mintha olyan pap volna, aki örök elcsúsz-
tatásból szabadulni akar, megígéri, hogy a követ-

kezőket mondotta: „A magyar nép veszélyes tév-
úton jár. Ebben az országban kizárólag az anyagi
előnyök és az önző érdekek a mérvadók. De hova
jut egy olyan nemzet, mely csakis az önzéstől en-
gedi vezérelni magát? Ezen azért, mert a legutóbbi
időben ilyen utakon jártunk, szállítottuk le egészen
és lettünk a világ gyalázata és idegen jótékonyko-
dásból élő koldusok. Más irányzatnak kell jönnie.
Mert nem lehet az tovább, hogy minden szabad
vélemény megnyilatkozását a terror fegyverével
nyomhassák el.”

Mint szimptomára rá kell mutatnunk még a
Bangha páter vezetése alatt álló keresztény nemzeti
sajtó irányváltására. Bangha, aki újságjában ál-
landóan mint jogos eszközt méltatta és dicsőítette
a pogromot, a múlt héten egyik legvérszomjasabb
szervező munkatársát karhatalommal és a szónak
szoros értelmében kidobatta a szerkesztőségéből.
Ettől a naptól kezdve az „Uj Nemzedék”, valamint
a többi hasonló irányú lapok szinte kicsérélődtek.

Végzetes dolog volna ezeknek a jelentőségek-
nek felülni. Nem más mindez, mint egy alkudo-
zás a zsidóknak pénzére és befolyására, melyre
egy a Horthy-ösopornak, mint a legitimistáknak és
a többi királyosnádóknak alaposan szükességük van.
Részben azonban a külföldre kiküldött politikai
megbízottak tapasztalataira is vezethető vissza ez a
létszámilagos irányváltás, akik igen furcsa tapasz-
talatokról számolhattak be külföldi utazásukról
előtt. Különösen zsidó sajtó kegyeit vadásszák ezzel,
mely sajtó mint azt a Bernstein-féle Horthy-interjú
is mutatja, a magyarországi viszonyokkal gyakran
teljesen ismeretlen és az ilyen képmutatásoknak
könyvem bedől. Nem más ez, mint egy közönséges
politikai schiebentzlet mely üzletnél a zsidóság a
portéka.

**Franciaország Németország szö-
vettségét keresi Anglia ellen
A német-francia viszony szennzációs
fordulata**

— Az Uj Kelet bécsi munkatársától —

Bécs, okt. 18. A wiesbadeni szerződés
aláírásával új korszak kezdődik a német-fran-
cia viszony történetében. Franciaország és
Németország nagy törzsej megállapodtak a
német-francia gazdasági ellentét érdemére
nézve és szerződésileg határozták meg azokat
a szolgáltatásokat, melyeket a német birodal-
om teljesíteni tartozik.

Köztudomású, hogy az angol közvéle-
mény és sajtó már az egyezmény kezdeti
stádiumában a legnagyobb ellenállást fejtette
ki a wiesbadeni szerződés gondolatával. Azóta,
egyre szaporodtak a hivatalos és félhivatalos
nyilatkozatok, melyek hangsúlyozták, hogy
Anglia csakis oly egyezményt fogadhat el
Németország és Franciaország között, melyet
az utóbbi állam szövetségével együttesen
megtárgyal. Németország Angliának is adósa.
Nem lehet tehát, hogy Németország egyik
hitelezőjét kielégítse akkor, mikor a má-
siknak járó fizetés biztosítva nincsen. Az
angol mértékadó tényezők ezen álláspontja
csakhamar felszabadította a francia sajtótól
a lappangó elkeseredésnek és inzultusok-
nak egész tömegét, melyet a Franciaország
ellen irányuló angol politikával szemben a
párisi béke három éve óta a franciák lelki-
ben összegyűjtöttek.

Mert kárlehetetlen harcban áll egymással
Németország legyőzötése óta az angol és fran-
cia imperializmus. Nemcsak Németország telje-
sítésének a per centjeiért folytatott küzdelem-
ben, hanem nagy gyarmatpolitikai tervekben is
szembekerült ez a két nagyhatalom. A francia
ipar és közgazdasági élet mai irányítói tehát
belátták, hogy Anglia sokkal erősebben veszé-
lyesebb a francia érdekeket minden téren, mint
Németország, melyet lepiport a háború.

Az új francia politika tehát a németek-
kel való barátságos megegyezéstől és a velük
való együttműködéstől reméli az újjáépülésnek
hathatósabb keresztülvitelét és az egyre fojtó-
gatóbb angol imperializmus elleni harcban a
gazdasági bázist. Semmiféle kulcssza nem ké-
pes eltakarni többé, a kiélesedő angol-francia
harcot. Minél inkább kimélyül a két szövetsé-
ges ellentéte, úgy növekszik szemlátomást az
egyvetérs Loucheur és Raheanu között.

Zsidók! gondoskodjatok a Kadu-
tákról! Adakozzatok a Tanácsra!

**A Magyarországból
zsákmányolt gépek szétosztása**

Elosztási központokat létesítenek
— Az Uj Kelet tudósítójától —

A napokban egy bukaresti bizottság járt
Kolozsváron, hogy megfelelő raktárhelyiséget
keressen nagyobb mennyiségű gépek részére.
A főleg mezőgazdasági és kisipari gépek, ame-
lyeket Kolozsváron szándékoztak leraktározni,
a Magyarországból elszállított hadizsákmány-
ból valók. A bizottság eredménytelenül utazott
vissza Bukarestbe, mert több napi keresés
ellenére sem tudott nagyobb raktárnak meg-
felelő helyiséget találni. A raktárkeresés szo-
ros összefüggésben van a kormánynak azzal a
szándékával, hogy a Magyarországtól zsákma-
nyolt rengeteg gépanyagot szétossza Románia
gyárosai és kisiparosai között.

Mint ismeretes, a szétosztásra kerülő
hadizsákmány már két év óta van Romá-
niában. A kereskedelmi és iparkamarák leg-
többje, így a kolozsvári is, már a Consiliul
Dirigent idejében akciót indított, hogy ezeket
a gépeket osszák szét meghatározott áron
Románia ipari üzemei között. A kormányzó-
tanács hozzá is fogott az adatgyűjtéshez,
vagyis azok összeírásához, akik gépekre igényt
tartanak. A kolozsvári iparkamara a maga
körzetében összeírta a gépvásárlásra jelentke-
zetteket és a jegyzékeket Nagyszébenbe küldte
be. A jelentkezők igen nagy számban voltak,
mert akkor nagy volt a gépihiány Erdélyben,
azonkívül a háború után megjött az emberek
munkakedve, pénz is volt bőven és így oly
árakat lehetett volna elérni, hogy a gépek el-
adásából nagyon jelentékeny jövedelem szár-
mazott volna az államra, azonkívül az ország
és különösen Erdély ipara is fellendült
volna. A jelentkezők között volt a hadügyi
kincstár is, amely a hadsereg gépszükségletét
akarta biztosítani.

A gépek szétosztása azonban elmaradt.
Pedig az előkészületek már előrehaladott stá-
diumban voltak. A minisztériumok és iparka-
marák képviselőitől bizottságot neveztek ki,
hogy a rengeteg anyagról leltárt készítsen.
Temesváron és Aradon meg is kezdtek a gé-
pek szétosztását, de ismeretlen okokból be-
szűntették. Legnagyobb akadály a gépek szét-
osztásának azonban az volt, hogy nem lehe-
tet szállítani. Két évig aztán el is felejtették
az egész dolgot. Ezalatt az idő alatt az anyag
megfogyott, ismeretlen tettesek megdézsmálták,
rengeteg gép megrongálódott, de különösen a
rozsdá telt nagy pusztítást, úgy hogy a millió-
kat érő gépek legnagyobb része értéktelenné lett.

Es a körülmény is közbejárt abban,
hogy az ügy ismét előtérbe került. A gépek
szétosztását azonban főleg azért kell most
már végrehajtani, mert szükség van arra a sok
vagonra, melyeket a Magyarországról hozott
zsákmány két éve legfoglalt és szükség van a
helyre is, amelyet a vagonok elfoglalnak és
így megehezítik a forgalmat. Tekintettel azon-
ban arra, hogy a szétosztás hosszabb előke-
születeket igényel, ideiglenesen nagy raktár-
ban fogják a gépeket elhelyezni. Ezek a rak-
tárak lesznek a szétosztás központja. Braşo-
ban már folyamathan is van egy ilyen központi
létesítése s az ország már nagyobb városaiban
is rövidesen meglesznek a raktárak. Az anyag
leltározása után meg fogják állapítani az el-
osztásra vonatkozó szabályzatot és aztán —
valószínűleg az iparkamarák közreműködésével
— kezdetét veszi a gépek szétosztása.

— Tanasescu államtitkár Fogara-
son. Tanasescu Constantin belügyi államtitkár
csütörtökön este két miniszteri tanácsos ki-
sérétében antón Fogarasra utazott, ahol egy
jegyzővizsgát hallgatott végig. Az államtitkár
ma visszaérkezik Kolozsvárra.

Im én ani ii, mi li? Völm 14
ncháv, émitáj? Teljesítse minde-
becsületlen zsidó ember kötelességét a
Közen 1931. október 15. szombati számában.

Groza miniszter Erdély aktuális kérdéseiről

A közigazgatási és választójogi reform — A tisztviselőkérdés rendezése — A csőcselék csinálja az antiszemizmust

— Az Új Kelet tudósítójától —

Groza Péter erdélyi miniszter, aki Butonescu igazságügyminiszterrel együtt különböző politikai és közigazgatási ügyek elintézésére céljából Kolozsváron tartózkodik, ma fogadta az Új Kelet munkatárát és az aktuális kérdésekről szokatlanul mondotta:

— Elsősorban azt szeretném megcáfolni, hogy én olyan kijelentéseket tettem volna, mintha a regátbeli bírakat ki akarjam szűntetni Erdélyből. Nem. Én senkit és sehonnán nem akarok kiszűzni, aki kötelességét becsülettel végzi. A regátbeli bírák kérdésére egyszerre fogjuk megoldani az esküt nem tett bírák hivatalba való visszahelyezése ügyével, megpedig a méltányosság és az egészséges szelekció eiva alapján. Jól tudom, hogy a királyságbeli bírák nem ismerhetik az erdélyi törvények és jogszabások teljes komplexumát, de épen most fordítjuk ezeket a törvényeket és rendeleteket, amelyekkel így rövid időn belül a román tisztviselők is megismerkednek. Azonkívül arányosan akarjuk elosztani a régi erdélyi és a regátbeli bírákat, akik így egymás munkáját ellenőrizhetik és okos tanácsokkal segíthetik egymás. Ha ezzel kész leszünk, — de hangsúlyozom, ez csak későbbi program, — készülni fogunk a bírói elmozdíthatatlanság elvét is, amelyet addig, amíg az állam érdekében olyannyira szükséges szelekció magára történik, nem tartok opportunusnak elrendelni.

Munkatárunk megkérdezte a minisztert, mi igaz azokból a hírekből, hogy a parasztpárt erdélyi vezetői és a néppárt között paktumot szándékozik létesíteni, különös a közigazgatási és a választójogi reformjavaslatokra vonatkozólag.

— Paktumról szó sincs, — válaszolta a miniszter, de ha a demokratikus pártok közzeledéséről beszél, akkor fejen talalta a szöveget. Mert a demokratikus pártok közzeledése ep oly történelmi szükségszerűség, mint a történelmi pártok ep most nyilvánvalóan jelentkező egymásrautaltsága. Vagy azt hiszi valaki, hogy a nemzeti párt és a liberálisok csupán jövedelmük folytán egymással paktumra irányuló tárgyalásokat és az egymás szep szeméért mondanak le a másik javára kérésekről és elért hatalmi pozícióikról? Nem, ennek mélyebb okai vannak és amint a kiégett, már pusztuló történelmi rommá váló devalválódott pártok történelmi kényszerűségéből szövetségre irányuló tárgyalásokat folytatnak egymással, úgy az új, demokratikus alakulatok között is megnyilvánulnak a természetes szimpátiák. Kétféle tárgyalások igenis voltak közöttük és a parasztpárt között, amely hozzánk hasonlóan még történelmi hivatása legelején jár, de ezeket a tárgyalásokat nem lehet a semmitmondó paktum szóval kimeríteni. És ma vagy holnap, vagy egy hónap múlva ezek a kísérletek feltétlenül szereznek eredménnyel fognak végződni ep úgy, mint a liberálisoknak és a nemzeti pártoknak is akaratuk ellentétére segítenék kell egymást, ha nem akarják elveszíteni a csatát a jövő politikai forgatagában.

Megkérdeztük a minisztert, hogy a tárgyalások mennyiben voltak döntőek a közigazgatási reform és a választójogi reform kérdéseire vonatkozólag.

— A közigazgatási reformra vonatkozólag a parlament bizottságaiban már tárgyaltuk egy tervezetünket, amelyet azonban még mint tervezetet sem mondhatok véglegesnek. Ebben a kérdésben Bucsan államtitkár ur a teljes talmu meghozottunk, aki melőtt végleges javaslatot tette nekünk, az összes illetékes tényleg meghallgatja, legelőször természetesen a közigazgatási tisztviselőket, akikkel Dévian, Marosvásárhelyt és más városokban tudomásom szerint már ankétákat is. A közigazgatási reformjavaslat annyira lesz decentralizáltus, amennyi elégséges lesz ahhoz, hogy a tisztviselők teljes függetlenségüket megővassák

a mindenkori politikai irányokkal szemben. A választójogi reform a legteljesebb demokratizmussal van elgondolva, természetesen az egész királyságra érvényes elvek alapján. Mi tanultunk az elmúlt uralom tévedéseiből és gondunk lesz arra, hogy a kisebbségek is számarányukhoz és kulturális jelentőségükhöz méltó képviselőket nyerjenek a parlamentben.

Az esküt nem tett tisztviselőkre vonatkozólag a következőket mondotta a miniszter: — A tisztviselőkérdés teljes és mindenekelőtt elrendezése külsőben áll. Erre vonatkozólag teljes az egyetértés a kormány tagjai között és a hatóságok minden erre a kérdésre vonatkozó intézkedésüket végrehajtották már. Az esküt le nem tett tisztviselők listája már elkészült, rövidesen az állam érdekében szükséges szelekció is megtörténik és azután egyenkénti elbírálás után felszólítjuk a tisztviselőket arra, hogy foglalják el elhagyott hivatalaikat. Nekem fáj a legjobban, hogy nem lehet egyszerre az összes tisztviselőket visszahelyezni hivatalukba, de ennek súlyos technikai akadályai is vannak. Egyrésze a tisztviselőknek még mindig reparáltatni akarja magát, másrészt pedig ma egész más fizetési osztályba kellene őket visszahelyezni, mint ahol voltak, amikor elhagyták hivatalukat. A kérdés rendezésénél egyetlen szempont fog bennünket vezetni: a kisebbségekkel szemben való tolerancia és méltányosság.

Megkérdeztük a minisztert arról az incidensről, amely legutóbb keletkezett a magyar szövetség elnöke, báró Josika Samu és hiva-

Titulescu lemondással fenyegetőzik Orosz jegyzék Romániához

— Az Új Kelet tudósítójától —

Bukarest politikai körében Take Jonesou és Titulescu miniszterek hazatérésével a belpolitikai helyzet tisztulását jósolják. Most fog eldőlni, hogy a külügy, pénzügy és igazságügyminiszter bennmaradnak-e a kormányban. Averescunak ugyanis szemére vetik Take Jonesou szerepét a koronabaváltásnál, valamint Titulescu adóreformjának a keresztülvihetlenségét. Antonescu igazságügyminiszter ellen pedig az a panasz, hogy az ellenséges alattvalók vagyonát mentesítette a lefoglalás alól.

Titulescu ragaszkodik az adóreformhoz

Ezzel kapcsolatban a „Vitorul” azt írja, hogy Titulescu kérti fogja a pénzügyi reform azonnali életbeléptetését. A pénzügyminiszter még a hét folyamán lemond, ha erre néve garanciát nem kap és ha a kormány jóvá nem hagyja az általa kötött svájci kölcsönt. Titulescu — amint azt minap a bécsi román követség estélyén kijelentette — a legnagyobb optimizmussal tekint a pénzügyi reform végrehajtására. Ugyanekkor úgy nyilatkozott, hogy a negyvenmillió frankos svájci kölcsönből 24 millió értékű árut kap Románia, a többi készpénzben. Ezzel magyarázható, hogy a pénzügyminiszter nem egyezik bele sem az új adótörvény legeszkélyebb módosításába, sem a végrehajtás elhalasztásába. Politikai körökben az a hír, hogy lemondása esetén Titulescu visszavonul az aktív politikától és valószínűleg Románia londoni követje lesz. A kormány közei újraszervezéséről szól az a bukaresti távirat is, mely szerint Averescu miniszterelnök Cantacuzinonak és Cuzának miniszteri társat ajánlott fel, ezek azonban visszautasították. Ezek a hírek természetesen megerősítésre szorúlnak.

A román-orosz viszony

A párizsi „Excelsior” című lapban több közlemény jelent meg az utóbbi napokban arról, hogy az oroszok háborúra készülnek. Bukarestből ezeket a híreszteléseket cáfolják. A fővárosban semmit sem tudnak arról, hogy a Dnyeszteren túl valamit terveznének Románia ellen, sőt a most folyó román-orosz tárgyalásokról is alig hoztak valamit a nyilvánosságra.

talos román körök között Mária királyné kolozsvári látogatása alkalmával, Josika báró ugyanis visszautasította a román opera disz-előadásán neki fentartott páholyt.

— Mi Josika bárót nem politikából, hanem a jelentős magyar kisebbséggel szemben eddig is tanúsított természete esnek vélt udvariasságból hívtuk meg. Valóban nagyon kellemetlen nekünk ez az ügy, mert ebben mi nem annyira politikát látunk, mint közönséges udvariasságot. A reffinek, amelyet ezalk-lommal kaptunk, egyetlen következménye az lesz, hogy nem egyhamar fogunk még egy ilyen reffire alkalmat nyújtani...

Felemlítettük a miniszternek azokat az antiszemita heccelődéseket, amelyekkel legutóbb nyugtalanították Kolozsvár zsidó lakosságát.

— Az én véleményem szerint — válaszolta a miniszter — nem románok és nem magyarok művei ezek a sajnálatos excessusok, hanem az ostoba emberek internacionáléja, a csőcselék csinálja azokat. A magam részéről nem is egy kisebbség, hanem az állam tekintélye ellen megkísérelt merényletnek tekintem az egészet és olyan eszközökkel fogom azt leküzdeni, amelyet az étéle kísérlet megérdemel.

Végül még elmondotta a miniszter, hogy a napokban államügyekben Bukarestbe utazik, ahonnan Goga és Garoflid miniszterekkel együtt a jövő hét derekán tér vissza Kolozsvárra. Két héti szándékozik ittmaradni, hogy elintézhesse függő ügyeit, többek között a zsidó kisebbség még elintézetlen kérdéseit is. Kolozsvárról Goga és Garoflid miniszterek társaságában Gyulafehérvárra fog utazni, ahol résztvesznek a földbirtokreform-törvény alapján történő első ünnepélyes birtokbábelhelyezési aktuson.

Ezről panaszkodik az „Adeverul” is. Nem kívánjuk — írja a lap — hogy diplomáciai indiszkrétót kövessen el a kormány, de van-e ország, amely annyira homályba burkolja ilyen fontos tárgyalások lefolyását? A közvélemény mindent felvilágosítják, csak nálunk jár a titkolózás és a közvélemény semmibevétele.

Ugyanekkor a „Rosta” orosz távirati irodé közi Csicserin és Rakovszky népbiztosoknak október hatodikai jegyzékét, amelyet a román kormányhoz intéztek. A jegyzék kifejti, hogy a román kormány augusztus 28-án hajlandónak mutatkozott Oroszországgal szembeni lojális politikára, azonban semmit sem tett abban az irányban, hogy az ukrán ellenforradalmi bandák által Románia területéről Oroszország ellen irányuló rablóátadások megszüntjenek. Ha a román kormány óhajtja, hogy a varsói tárgyalások sikerre vezetessenek, ne vegye védelmébe az ellenforradalmárokat.

Egy parasztpárti politikus Erdélyről

A parasztpárt egyik vezetősége, aki nemrégiben Erdélyben járt, nyilatkozatot tett az „Adeverul” munkatársa előtt az erdélyi közszellemről. A politikus többek között ezeket mondotta:

— Egyes legutóbb elhangzott nyilatkozatok rávilágítanak arra a szellemre, mely az erdélyieket eltölti a regátbeli románokkal szemben. A „regionalizmus” és „autonomista” szavakat gyakran hallhatni az egoizmussal, vagy opportunizmussal kapcsolatban. És mivel a törekvések szűrvől a nemzeti párt képviselői, az ő nyakukba varrták a regionalis szellem miatt minden felelősséget. Tényleg azonban úgy áll a dolog, hogy ez a szellem általános és ep úgy megvan a néppártnál is, mint a nemzeti pártban. Egy kormánypárti erdélyi képviselő szószerint ezeket mondotta: „Erdélyben általános az elégtelenség az okirályságból ideküldött emberek ellen. Jobb lett volna, ha kevesebbet küldenek, de jobbat.” Megjegyzem, hogy az erdélyieknek csak részben van igaza. Sokan vannak, akik a régi királyságbeli bűnökkel jöttek ide, de az erdélyiek a regátbeli derék elemek iránt sincsenek jóakarattal. Így például, rossz szemmel nézik a tanárokat és tanítónőket, pedig ezekről igazán nem lehet azt mondani, hogy meggazdagodni jöttek Erdélybe.

Budapest—Predeal—Bukarest

A régi fővonal visszakapja jelentőségét — Befejeződtek a román-magyar vasuti tárgyalások — Megkönnyítik a külföldi utazást

— Az Uj Kelet tudósítói —

A Nagyváradi folytatott román-magyar vasuti tárgyalások tegnap befejeződtek. Pop igazgató, aki a román bizottság elnöke volt, visszatért Kolozsvárra és a tárgyalások eredményéről a következőket mondta munkatársainknak:

— A nagyvárad-i tanácskozásoknak két fontos eredménye van. Az egyik az, hogy a Magyarországgal való vasuti forgalmat, rendkívül kedvező megegyezéssel, a Bihar-püspöki vonalra tereltük át, amely ennél fogva visszakapja a monarchia idejében elfoglalt jelentőségét. Bécs—Budapest—Bukarest, ezt a három nagy várost köti össze ismét a régi útvonal és valószínű, hogy e három metropolisz között a békebeli is intenzívebb forgalom fog megindulni.

— A vonatok tehát közvetlenül haladnak át a határon? — kérdeztük.

— Sajnos, erről még mindig nem lehet szó. Találunk azonban egy olyan platformot, mely az átszállás nélküli forgalmat majdnem teljesen pótolni fogja. A magyar vonatok ugyanis, amelyek eddig Bihar-keresztesen megállottak, Bihar-püspökbe futnak be, a román vonatok pedig, amelyeknek eddig Bihar-püspöki volt a végállomása, Bihar-keresztesig fognak járni. Ezzel elértek azt, hogy az utasoknak egyáltalában nem fog kelleni gyalogolniuk, hanem bent a püspöki, illetve a keresztes pályaudvaron szállhatnak át a továbbmenő vonatokba.

— Mikor lehet legelőször így utazni Magyarországra?

— Az írásbeli megegyezést a román és a magyar kormányok még ebben a hónapban ratifikálják és remélhetőleg november elsején az első román vonat már kifut a határon.

Ezután aszerint érdeklődtünk, hogy a forgalomnak ilyen irányítása milyen hatással lesz a kötegyáni átmenetre.

— Kötegyánnál minden a régiben marad, mert a határkérdés ottan még nincsen teljesen rendezve. A nemzetközi határmegállapító bizottság most kezd csak az ottani határvizonyokat tanulmányozni, a mi megegyezésünk, vasuti terveink tehát hiábavalóak lennének. *Cetatea Veche* és *George* között azonban rövidesen közvetlen vasuti összeköttetés létesül. Ez a magánvasut-társaság, amely az ottani vonalakat jelenleg bírja, a tranzitforgalomnak megfelelően alakítja át berendezését és a román *Cetatea Veche*-ből határállomást csinál.

A nagyvárad-i tárgyalások kétségtelenül olyan eredményre vezetnek, amelyet Erdély közönsége már régóta várt. Bizonyosra vehető, hogy a régi Budapest—Predeal nagyjelentőségű fővonal Erdély legjelentékenyebb életére lesz és a két kormány, hiszik, minden eszközzel oda fog hatni, hogy a közvetlen átmenő vonatokon a legelőbbi életheleptetésével ennek a fontos útvonalnak folytonosságát ismét visszaadja.

A külföldre való utazás megkönnyítésére vonatkozik nagyvárad-i tudósítónk alábbi jelentése is:

A csehszlovák idegenforgalmi és utazási vállalat megkeresést intézett a CFR. kolozsvári ügyvezetéséhez és a nagyvárad-i forgalmi főnökséghez, amelyben a nagyvárad-i menetjegyiroda részéről felvetett terv felől véleményt kér s a menetjegyiroda megbízhatósága iránt tudakozódik.

A nagyvárad-i városi menetjegyiroda ugyanis a pragai és budapesti idegenforgalmi és utazási vállalat központi menetjegyirodájához utatartot intézett, amelyben elmondotta, hogy Románia felől Magyarország felé és Csehszlovákia felé gravitáló személyforgalom lebonyolításában közvetlen díjszabások és menetjegyek hiányában a nagyvárad-i menetjegyiroda csak Kötegyán, Bihar-keresztes és Halmi állomásokig tud menetjegyeket kiadni, ami azonban az utazóközönségre nézve rend-

kívül kínos, mert ezen csatlakozási állomásokon nemcsak a körülményes átszállásnak kell megtörténni, hanem az utlevél vizsgálaton, podgyász vámvizsgálaton, igen sok esetben testi motorozáson kell keresztülmennie s csak a határállomáig leledett podgyászt újból fel kell adni és végül, mikor az utas már minden torturán keresztülment, tülekedni kell a jegypénztárnál, hogy valahogy a továbbutazáshoz szükséges menetjegyet megkaphassa.

A kellemetlenségeket csak úgy lehetne megszüntetni, ha közvetlen jegyeket adhatna ki a menetjegyiroda a vasut, a Máv. és Csehszlovák vasutakra. Ezzel az átmeneti állomásokat mentesítene a jegykiadástól s az utazóközönségnek nagy könnyebbséget jelentene ez az újítás. Ez volna a kezdete a határzárás érintkezésének és sorra kerülne az osztrák, jugoszláv és lengyel forgalom felvétele is.

A Máv. idegenforgalmi és utazási vállalata a jegykiadást úgy tervezi, ha magánszelvényeket adnának ki Nagyváradon a Máv. vonalaira s főbb állomásaira. A menetjegyzelvényeket azonban csakis abban az esetben kaphatják meg, ha a román kir. államvasutak őket is elállítják saját vonalaira szóló magánszelvényekkel. Ezeket a javaslatokat a CFR. kiküldöttél el is fogadták, de a szelvényeket még nem engedélyezték. A Máv. a kívánt szelvényeket azonnal kinyomtatja. Ez ügyben a CFR. menetjegyzosztályának vezetője, Reményi Vilmos Prágába, Bécsbe és Budapestre utazik, hogy a menetjegyforgalmat létrehozza.

A csehszlovák menetjegyiroda 30 százalékos részesedést ajánl azonnali fizetés mellett. A vasuti díjszabás megváltoztatása azonban fixizandó, márcól-holnapra nem történhetik meg.

A legelőbb luxuscikkek behozatalát mentesítették az engedélykérés alól

Monitorul Oficial rendelete — Értékvám helyett áruvám — Aranyban kell leróni a vámot

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A Monitorul Oficial legújabb, október 11-én megjelent száma a kereskedelemre nagyjelentőségű rendeletet tartalmaz. A kereskedelemügyi minisztérium a pénzügyminisztériummal egyetértésben elhatározta, hogy a legelőbb luxuscikkek behozatalát mentesíti az engedélykérés feltétele alól, a vámdíjak lefizetését pedig módosítja és egyszerűsíti. A rendelet két táblázatot közöl, amelyek közül az egyikben a kevésbé fényűző, a másikban pedig a kímondottan luxuscikkek vannak felsorolva. Mindazok az cikkek, amelyek ebben a két táblázatban bennefoglaltak, engedély nélkül behozhatók, azok, amelyek a táblázatokban nincsenek megemlítve, továbbra is az engedélykérés kötelezettsége alá esnek.

Érdekes, ámbar lényegében a réginél nem előnyösebb intézkedése a rendeletnek az, amely a vám lefizetéséről szól. Mig ugyanis eddig a luxuscikkek után ötven százalékos értékvámot és megfelelő súlyvámot fizettek, a most kiadott rendeletben a luxusadó áruként van meghatározva és ez az adó a súlyvámmal és a továbbra is fennmaradó két százalékos értékvámmal fizetendő. A luxusadó új megállapítása látszólag kedvezőbb a réginél, a rendeletnek az adó lerovásáról szóló pontja azonban ezt a kicsi kedvezményt is tökéletesen lerontja és ezzel anyagilag talán még az eddiginél is súlyosabb terheket ró a kereskedőkre. A rendelet nevezetesen kimondja, hogy a luxuscikkeknek minősített áruk összárdóját aranyban vagy annak napi értékét, papírpénzben, kell fizetni. Az első táblázat félluxusárgyainak vámdíját ezután is papírpénzben lehet leróni.

A táblázat teljes és hiteles szövegét valószínűleg már a napokban alkalmunk lesz közölni, addig is a kereskedelmi és az iparkamarában az érdeklődők rendelkezésére áll-

PISCUS

○ Nem bírjuk tovább, — ezzel a csatakiállással inditak harcra Bécs sápadt anyái, a sápadt és vérszegény gyermekeikért. És még alig siklott el az ajkukról a vészkiáltás, a meggyötörttség, a testi szenvedés, a lelki összeroppanás nagy sikolya, amikor hirtelen ott termettek a kutmérgezők, akik minden zavarosba belehajítják a maguk álnok jel-szavát és elhangzott az évezredes, bűnös kiáltás: le a zsidókkal! Minden idők minden meggyógyíthatatlan szenvedése egy szenvedő faj felé áramlott, hogy ott tembolja ki magát. De a józanságnak ébrednie kell, a bécsi nép is meg fogja érteni, hogy a korgó gyomorokat nem lehet gyűlölettel jóllakolni.

★ Dr. Bode, a berlini állami gyűjtemények igazgatója, világhírű őreg tudós elárverezi könyvtárát. És mint jó német tudóhoz illik, az árverési katalógushoz kimerítő előszót írt, melyben okát adja a könyvei elkönyvetelésének. Szegény dr. Bode. Ez az árverési előszó, az őreg, száraz tudós-nak talán első írái megnyilatkozása. Valósággal siratja könyveit, hetvenöt esztendő életének legde delgettebb kincsét. És az áruba bocsátás okát is meghatározó színtességgel mondja el. A nagy gazdasági nyomer. Hát bizonyos: nem olyan nagyon tragikus a dolog. A legutolsó hat esztendő tízmillió halottja, a rokkantak száronyi tömegének, az éhezők, a munkanélküliek megszámlálhatatlan százezreinek szemünk előtt való vonaglása elfárasította már az idegeinket. De bizonyos az, hogy ha valamikor a történetírók jelképileg akarják majd bemutatni a világszezemeolás száronyi katasztrófáját, jobb jelképet ennél aligha találnak. Egy kor, melyben őreg tudósok piacra dobják féltett könyvtáraikat, hogy kenyert vehessenek maguknak...

★ A magyar globus újra megnyitkozott. Kecskemétri kaptuk a következő furcsa kis hírt: „Kecskemét város közgyűlést tartott a minap, amelyen felszólt Nagy Imre is. Beszédében megtámadta a polgármestert, hogy a zsidó kereskedőket kizárta a hatósági cikkek: só, liszt stb. árusításából. A polgármester kijelentette, hogy addig, amíg azokat a területeket, amelyeket a zsidók miatt elvesztettünk, vissza nem szerzik a zsidók: addig csak a magyar fajt részesíti előnyben minden tekintetben. A közgyűlés a polgármester választát nagy óvatlással vette tudomásul.” Igazán, eddig nem is tudtuk, hogy néhai Tisza István, Wekerle, Potiorek, Höfer sőt Frigyes főherceg is zsidók voltak. Ilyen előkelő rekonságot még álmodni se mertszelünk magunknak. Mert hiszen tudvaló, hogy ezek az urak és a hozzájuk hasonlók csinálták és vesztették el a háborút és Magyarország elvesztett területei az ő lelkükön száradnak. Minthogy pedig a kecskeméti polgármester csatlakoztat megállapítása szerint az elvesztett területek a zsidók miatt veszték el, következésképpen Aufenberg is, meg Potiorek is, meg Frigyes főherceg is, meg „József apánk” is sőt, kitudja, talán még maga Ferenc Józsa is zsidók voltak. Nem lehet senki tudni, a zsidóktól minden kitélik. No de addig nem is kapnak só és lisztárulási engedélyt, — legalább is Kecskemét városától nem, — amíg az elvesztett területeket vissza nem szerzik. Meghatároz most már Csehszlovákiához, meg Jugoszláviához, meg Romániához, hogy az isten szerelmére, adják vissza a lecsatolt területeket, mert Kecskemét városa másképpen nem hajlandó a zsidóknak só és lisztengedélyt adni. Csak aztán valahogyan a nagytantant fülbe ne jusson a dolog, mert még népszavazást talál elrendelni ebben az ügyben is. Már pedig ez csak újabb komplikációt jelentene szegény kecskeméti zsidóknak. Mert ahogy én a lecsatolt területek lakosságát ösmérem, a kecskeméti zsidók sójáért-lisztjeért, de még az egész világ sójáért-lisztjeért sem volnának hajlandók visszaotlatolni. Sőt. Még az is kitélik tőlük, hogy inkább ők maguk küldenek néhány vagon sót szegény kecskeméti zsidóknak, csak békében hagyják őket.

Előgedelenség Németországban a felszólítást döntés miatt

Megrendült a Wirth-kormány helyzete

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Berlin, okt. 18. A népszövetség tanácsának döntését hivatalosan is közzétették. Beutent Németország kapja. Königsbrunn ellenben Lengyelország. Az ipari modernitást a Sierze-vonal alapján osztják fel.

A népszövetség tanácsa egy bizottságot fog kiküldeni részben a határozatok végrehajtására, részben a kétféle osztott ipari vidék gazdasági viszonyainak a rendezésére. A bizottságba Németország és Lengyelország egy-egy tagot jelöl, akik egy semleges elnököt választanak. A bizottság tíz évig működik.

A formai döntés gyakorlati kivitelezése elé még igen sok akadály fog hátrálni. Németország ebbe a megoldásba nem nyugszik bele. Wirth kancellár már sietett kijelenteni, hogy Németország sohasem fogja elismerni a népszövetségnek ezt a döntését, mert az a népszavazás eredményeinek tekintetbevétele nélkül történt. De megindult már Németország részéről a tiltakozó diplomáciai lépés is.

Mayer párisi német ügyvivő ma megjejt Briandnál, akinek kijelentette, hogy a Wirth-kormány a döntés következtében kénytelen lesz elhagyni a helyét. Mayer ügyvivő bejelentésével egyidőben a londoni német követ felkelord Curzon, akinek hasonló bejelentést tett. Lord Curzon válaszában kijelentette, hogy Anglia a népszövetség döntésének aláveti magát.

Aláírták a velencei megállapodások jegyzőkönyvét

Sopronban és vidékén népszavazás lesz — Az osztrák diplomácia veresége — Jugoszlávia elégedetlen — Nem írja alá a varanyai átadási jegyzőkönyvet

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bécs, szep. 18. A velencei tárgyalás befejeződött. Az értekezlet esztendőnkön délelőtt még rövid záróülést tartott, amelyen Della Toretta külügyminiszter felszólította a megbízottakat a jegyzőkönyv aláírására. A jegyzőkönyv négy oldal terjedelmű, francia nyelven írták először Della Toretta, utána Schober, végül Bethlen és Bánffy írták alá és végül valamennyien pecsétgyűrűjükkel lepecsételték. Della Toretta rövid szavakban megköszönte a magyar és osztrák kormány bizalmát és hangsúlyozta, hogy ennek a megállapodásnak igen nagy jelentősége van, mert rendezte a két szomszédállam viszonyát. Bethlen franciául, Schober kancellár pedig németül válaszolt Della Toretta beszédére.

Schober kancellár a velencei tárgyalások befejezése után nyilatkozott az újságíróknak. Elmondotta, hogy minden attól függ, sikerül-e a magyar kormánynak annyira lefegyverezni a felkelőket, hogy ne akadályozzák meg a soproni és Sopron vidéki lakosság újrarendelési jogának megnyitását. Ha a magyar kormány ezt meg tudja tenni, a népszavazás helyes és indokolt. De nem hiszi, hogy a magyar kormány le tudja fegyverezni a felkelőket annyira, hogy a lakosság kényszerrel mentesen szavazhasson. Pedig ettől függ minden.

A prágai „Cas“ szerint a velencei konferencia aligha oldotta meg véglegesen a problémát. A hiszantant nélküli végleges döntést nem lehet hozni. Schobernek garanciákat kell kapnia, hogy a felkelők lefegyverzése tényleg záros határidőn belül megtörténik. A „Narodny Listy“ Bánffy külügyminisztert támadja, aki illojális volt Benessel szemben, mert nem értesítette, hogy Della Torettát is felkérte a közvetítésre. Ebből pedig könnyen következtethetünk a támadhatott volna Olaszország és Csehszlovákia között.

Az osztrák külügyminisztérium részletes jelentést kapott a velencei tárgyalások eredményeiről. A megállapodásokat bécsi mértékadó körök az osztrák diplomácia súlyos vereségének tekintik. Bécsben sem várnak eredményt a soproni népszavazástól. A velencei

értekezleten a népszavazási területen kívül a határvonal többi részére is elvi megállapodást létesítettek. Schober valószínűleg szombaton összehívja a külügyi bizottságot, amelynek hatáskörétől függ, hogy véglegesnek tekinthető-e a velencei határozat. A népszavazás Sopronban és Sopron vidékén nyelc nappal azután fog megtörténni, hogy a soproni szövetkezőbizottság jelenti a lefegyverzés megtörténtét. A pénzügyi igényekről tízenöt nap múlva megindul a tárgyalás Bécsben.

Gyilkosság a Lupsában

Egy heti titokzatos nyomozás

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A keletvári rendőrség egy hét óta rendkívül érdekes ügyben folytat nyomozást. A detektívek a legnagyobb csendben végezték a munkájukat, működésük eredményéről a rendőrség egészen tegnapig semmiféle jelentést nem adott ki és így tegnap, amikor az első kommunikát rendelkezésünkre bocsátották, egy rendkívül kuszált és a hét nap alatt egymáshalmozódott eseményektől hatalmasra dagadt bűnügy állott előttünk.

Még múlt héten, szombaton éjszaka, a Lupsa csodájában rejtélyes gyilkosság történt. A gyilkosság lefolyásáról akkor még senki nem tudott semmit, a közelben lakók sem hallottak róla és a sietve odaérkező rendőrök, akik a bűntény ott talált szereplőit hamar a rendőrségre kísérték, a gyilkosságra vonatkozó legkisebb nyomot is eltűntették. Ezzel a gyors rendőri beavatkozással a bűnügy szinte a rendőrség belégye lett, amely iránt senki nem érdeklődött, mert senki nem tudott róla. Tegnap, amikor az első jelentést kiadták, az elhallgatást azzal magyarázták, hogy az a nyomozás érdekében feltétlenül szükséges volt.

A bűntény tulajdonképpen négy hóstáti fiatalembernek, Hadnagy Albertnek, Borlik Istvánnak, Sevald Sándornak és Balogh Józsefnek egymással való összekocacása és verekedése. Hadnagy és Borlik szombaton este összeszólkosolt Sevalddal és Baloggal, a két ember rövid idő alatt komolyan tüni-varni kezdte egymást, a verekedés mindjebbana elajult és ahig pár perc múlva mindkét résznek megvolt a maga áldozata: Sevald Sándor arcon és hátán összeszurkálva, Hadnagy Albert fején mély sebbel, vérezve és eszméletlenül fejtűt a verekedés színhelyén, a Pap-utca egyik háza előtt. A 178. és 512. számú, közelben posztoló rendőrök voltak egyedülhi fültanul az esetben, ők a két sebesültet a rendőrségig támogatták, onnan, minthogy kihallgatni nem tudták őket, mentőkkel a sebészeti klinikára vitették. A súlyosabban sérült Hadnagyot még akkor éjszaka megoperálták, a műtét azonban nem sikerült és vasárnap reggelre meghalt. Sevaldot könnyebben gyógyuló sérüléseivel, a klinika betegül kósz vették fel.

A nyomozás a két rendőr jelentése alapján még szombaton éjszaka megkezdődött. Előállították Hadnagy másik társát, Borlik Albertet, akinek a vallomása alapján próbálták a detektívek a gyilkosság ügyében eredményt elérni. Borlik azt vallotta, hogy először Hadnagy szurkálta össze Sevaldot. Ezt meghallotta Sevald egyik barátja, Balogh József, aki a verekedőkhöz sietett és baltával Balogh fejére szúrt. Bizonyította ezt két másik tanu is, akik szerdán jelentkeztek a rendőrségen és eladták, hogy egy magas, csizmas, feketebajuszú embert láttak baltával a gyilkosság idején a Pap-utca felé menni. Ez a személyleírás ráillik Balogh Józsefre. A Hadnagy fején ejtett seb is azt igazolja, hogy baltával ütöttek rá, a seb szélessége egy balta szélességének felel meg, alakja is egy balta alakjához hasonló, alul keskenyebb, felfelé szabályosan szélesedő.

A lupsai gyilkosság ügyében eddig négy ember van letartóztatva. Ezeknek a vallomásából most már valószínű, hogy Hadnagyot Balog gyilkolta meg. Balog a verekedés után eltűnt és azóta nem látták. A rendőrség erőlyesen nyomoz utána.

HIREK

AZ UJ KELET IRASATAI:

Szerkesztőség	877
Kiadóhivatal	844
Zs. N. Sz.	558

Tanítódsár

Jom-kippur és Szukkot között van a tanítódsár. Néha elhúzódnak chesvan elsejéig is, tovább semmiesetre sem, mert rondes ember idejében szersi be a tanítót, akár csak a télire való burgonyát.

A jesivából kiugrott böcherek ilyenkor a ragyás Stiller kezére bizzák magukat. Borsodban ő a tanítókupec. A ragyás Stiller az eszrog-szesonban virágszik. Mert tulajdonképpen az eszrog a specialitása, a tanítókkal való kupeckedést csak mellékesen űsi. De hát azért ebben is nagy szakember. Csak ránéz dülledt szemével a falusi szidóra és minyári tudja, hogy miféléi szóhat a nyakába.

Jón például Eizik Stopper. Kicsi, vézna, szomorú ember. Lelki a piszkos, piros abrosszal leterített asztalhoz és kérdi: mi a gulyás ára. Azt mondják: huszonnégy krajcár. Erre el-
andalog.

- A ragyás Stiller figyeli, astán melléje ül.
- Hová valósi, ha meg nem sértem?
- Bodonyi.
- Eszrog miatti gyött?
- Amiat is.
- Ahá, Tanító is kell.
- Kellens.
- Mennyit resskiros?

Eizik Stopper a szakállát rágja.

— Néze — mondja Stiller — kiveszem

a kőből és csak akkor beszéljen.

Az eszrogot kiveszi a kőből.

— Nohát mit szól hozzá? A tanítót

együtt nyolc pengő.

Eizik Stopper már belemenne, de azt sze-

retné tudni, a nyolc pengőből mennyi esik az

eszrogra és mennyi a tanítóra. Mert sok pro-

viást nem akar adni.

Ebben valahogyan meggyesnek. Akkor

astán a tanító fizetésére alkusznak.

Ez már bonyolultabb kérdés. Mert a ta-

nitónak lehet ötven, hatvan vagy nyolcvan fo-

rint fizetése is egy félóra.

— Néze — mondja a ragyás Stiller —

adok magának egy tanítót, aki, ugy éljek, dok-

tor less valamikor. En már most is doktor

urnak hívom.

— Milyen ember?

— Nagyszerű ember. Tud maga angolul?

— Nosa.

— Nohát beszéljen csak angolul való. Meg-

létja, hogy az ugy beszél angolul, mint egy lord.

— Hát nem bánom, adok neki ötven

forintot.

A ragyás Stiller energikusán a fejét rázza.

— Ezzel meg patikára is kevés neki.

— Patikára? — csodálkosik Stopper.

— Arra — mondja, Stiller nyomatéko-

san — gyomorbagos szegény, ciberen és orvos-

odgon él.

A szomorú ember arca fehragyog.

— Ha gyomorbagos, adok hatvanat. Az

anyjukomnak tetszeni fog. Az anyjukom, tudja,

attól félt, hogy tönkre essi a tanító.

— No, es nem fogja. Ide hozsam?

Be es vária a feleletet. Feláll, az ötödik

asztal mellett megállapodik.

— Kleinmann — mondja — kondícióba

tettem magát.

Kleinmann gulyást eszik.

— Jól van, mondja.

— Gyűjjön es szédítse egy kicsit. De

egy szót mond, aminek értelme van, kitérőm

derekad.

Stiller Eizik Stopperhez cipeli.

— A doktor ur — mutatja be ün-

lyesen.

Eizik Stopper összezsugorodik.

Kleinmann leül. A torkát reszeli, azt

beszél:

— Résszmról a szerencse. A kondíciói el-

fogadom, mert azt mondja Schoppenhauser, hogy *conditio si qua non. Ami pedig a pedagógiából illeti, abban nyugodt lehet. Ezen a ponton Rousseau és a Sulohan aruch alapján állok. A materiálist összekapcsolom az idealissal és hihozom belőle a financiálist, amely alapja a kapitalizmusnak.*

Stiller Stopperra állleszte a szemét. Nu, mit szól hozzá?

Stopper hunyorogott. Ez igazán egy doktor. Azán zsebre dugta az eszrogot és a tanítót is mindjárt magával vitte.

Az egész uton a kezét dörzsölte. — Ez már nem is doktor, ez egy professzor. Ez csak cibéréi eszik, há! istennek, az anyjukom egészen oda less, há! istennek. Egy tréfa, hogy ez milyen jó vésár volt.

Ujvári Péter

A királyné a Román Nemzeti Színházban. Csütörtökön este, mint az Uj Kelet megírta, a Román Nemzeti Színházban Mária királyné és Marioara hercegnő tiszteletére díszelőadás volt, amelyen a „Sámson és Delila” operát játszották. A királyné és a hercegnő, nagyszámu kísérettel, félnyolokor érkeztek a színház előcsarnokába. Itt Popovici és Barsan színházvezetők fogadták őket rövid üdvözlő beszéddel. A királyné megköszönte a kedves fogadtatást, azután, Marioara hercegnővel, a számukra gyönyörűen feldíszített prosceniumpáholyba vonult. A közvönel mellettük levő páholyban Groza, Goga és Miháli miniszterek foglaltak helyet. A királyné és a hercegnő figyelemmel hallgatták az előadást és az igazgatónak többször tetszésüket fejezték ki. Tíz órakor rövid szünetre a részükre külön felállított büfébe mentek. Ezután az előadás befejezéséig a színházban maradtak, ahonnan félüzenkettőkor kísérettel kihajtaták a pályaudvarra, beszálltak az udvari vonatba és elutaztak Bukarestbe.

A városi tisztviselők fizetés-emelése. Kolozsvár városi tisztviselőinek a fizetését, pénzügyminiszeri rendelettel, október elsején felemelték. A régi bérszám fenntartása mellett egy-egy tisztviselő havi fizetése körülbelül négyszáz leivel emelkedett.

Előadás az „Ivria”-ban. Az „Ivria” héber irodalmi egyesületben (Ferenc József-uti neolog iskola) ma délután félórákor Guttman tanár előadást tart a farizeusokról. Az egyesület kéri tagjait, hogy minél nagyobb számban jelenjenek meg.

Kibővítik a Magyar-utcai női kórházat. Szociális szempontból Kolozsvár egyik legfontosabb közegészségügyi intézménye a Calea Victoriei 60. szám alatti női kórház és poliklinikum. A kórház főigazgatója, dr. Stanca Domokos, aki megfeszített munkával Romania egyik legszebb női kórházává emelte a rábizott intézményt, most azon dolgozik, hogy az Eszterházy-utcaiban, ahol a kórházból kikerült páciensek részére már régebben nagy varróműhelyt létesített, most fogászati és gyermekgyógyászati osztályt állít fel a Hősök részére, mert ezen a vidéken egyáltalán nincs orvos. E célból a varróda épületét kibővítik, hogy a teljesen modern fogászatot és gyermekosztályt elhelyezhessék. Stanca főorvos úgy tervezi, hogy az Eszterházy-utcaiban nagy gyógyászati központot is fog létesíteni.

Uj rendszer a pincérek fizetésénél. A pincérek, amióta a borral való megvásárlás, a brutó forgalomból kapták százalékos szerinti fizetésüket. A kávéház- és étteremtulajdonosok az eddig adott százalékos redukálni akarták, amibe a pincérek nem egyeztek bele. Tegnapi tárgyalás volt ebben az ügyben, ahol a felek között olyan megállapodás létesült, hogy a százalékok a régié maradnak, azaz a változással, hogy a pincérek a már egyszer százalékos összegből fogják megkapni járandóságukat.

A kiadóhivatal felkéri mindazokat, akik díjakkal hátralelkesen vannak, hogy lapunk zavartalan ártékelése érdekében haladéktalanul küldjék be hátralelkes előfizetési díjajukat.

Szeferd hitközség alakul Munkácsra. Az Uj Kelet többször megemlékezett a munkácsi zsidó hitközség pártjai között dúló küzdelmekről, amelyek még mindig nem szűntek meg. Békés megoldásra, mint Munkácsról jelentik, nincsen kilátás és valószínű, hogy a hitközségből a szeferdok vezetői kijelentették, hogy a kiválasztás szammiképpen sem fogja a zsidó intézmények gyöngítését eredményezni, mert az új hitközség meg fogja találni módját annak, hogy kulturális és felekezeti terepen a zsidóság egységes érdekeit továbbra is szolgálja.

A rudeni robbanás. A rudeni robbanásról Bukarestből a következőket jelentik: Megállapítást nyert, hogy összesen 150 vagon munició robbant fel. Több katona a municiók ledőlésekor horodta a raktárakba, miközben az egyik ledőt elejtették. A ledőkből kibullott lövedékek gyújtó betoncba ütöttek és meggyújtak. A robbanás hamarosan átterjedt az összes környező raktárakra. A halottak számát eddig 15-ben állapították meg, a sebesülteké ugyanannyi, 18-an eltűntek, valószínűleg ezek is meghaltak és a romok között fekszenek. Tegnapi este véget ért a folytonos explóziók, amelyek miatt nem lehetett megközelíteni a robbanás színhelyét. Most fokozott erővel folyik a vizsgálat és a romok eltakarítása. A holttesteket a szerencsétlenség helyéről fogják eltemetni. A temetésen, amely holnap lesz, részt vesz az egész fővárosi helyőrség, a kormány és a királyi udvar képviselői. A hadügyminisztérium kommunikét adott ki, amelyben megállapítja, hogy a felrobbant munició a háború végén összegyűjtött német és orosz anyag, amelyet az erődben felhalmoztak. A kommuniké erőlyes vizsgálatot helyez kilátásba és igéri, hogy az áldozatok megillető temetésben részesülnek, hátramaradtjaik pedig nyugdíjat kapnak, mint a hősi halált halt katonák hozzátartozói.

Kongresszusi emlékek. A karlsbadi XII. Cionista Világkongresszus külön postahivatala tudvalevőleg heber és cseh nyelvi postai bélyegzőt használt. Egyik elvtársunk 75 drb. művészias zsidótárgyú képeslapot ajánlódokozott a Zsidó Nemzeti Alapra való értékesítés céljából, amely képeslapokon 3-3 drb. cseh bélyeg van és mindegyik bélyeg le van beírtva a „Karlóvy Vary — Kongress Sionistický XII, Hákongress Hacioni Snájm Házszár” cseh-héber feliratu beírásával. A feliratai szempontból is értékes, valódi postai forgalomban volt (echt gelaufen) képeslapok ára darabonként 25 lei a Zsidó Nemzeti Alap javára és ez érték befolyó 1.500 lei a Szatmári Cionista Szervezet III. sz. Náchlájában lesz kimutatva. Kaphatók és megrendelhetők a Zs. N. A. erdélyrészi központjánál, Cluj, Szentlélek-u. 1. sz.

Rendőrségi hírek. Teodoriu Camarasián str. Romeni 16. számú lakos bejelentette a rendőrségen, hogy százötven lei értékű ruhaneműjét ellopták. — Bartos György patai lakos arról tett jelentést, hogy kétszázharmincöt leit érő borjút lopták el. — Blinck Joan str. Marasesti 38. számú lakostól ezer lei értékű kerékpárját lopták el. — Hilbert Aladár tordai lakos ötszáz leies lopásról tett bejelentést. — Levendel Simon str. Muncitor 44. számú lakos magánlakásáról és ötezerhatszáz leies lejáról tett bejelentést.

Ántalásokat Magyarországra, Ausztriába, Csehszlovákiába, Németországra, Olaszországra, Franciaországra, Angliába, Amerikába stb. közvetlen összeköttetéssel folytán fix napiárfolyamon 24 óra alatt eszközöl. Idegen pénzesket legutóbbiban vas és elad Közgazdasági Szemle Cluj-Kolozsvár, Str. Memorandului (Unió-utca) 20.

Értékes híres iszapfürdőt Sszal és télen is kintudően lehet használni. A Thermia-szálló tudvalevőleg a források felett épült, a fürdők tehát zárt, fűtött folyosók és sétálócsarnokokkal vannak a lakásokkal egybekötve. Ideális tartózkodás labdarúgók számára is. Felvilágosítások: Union-Bank Részvénytársaság, Oradea Mare.

Családi életetek bensőségét és melegét fokozzátok, ha gyermekeitek jövőjét megalapozó Tarbutnak adományoztok ünnepségeitök alkalomával

KÖZGAZDASÁG

Fűrészmalmok létesítése. Kolozs megye különböző részeiből számtalan kérelem érkezett a prefekturára. A folyamodók fűrészmalmok, ványoló és őrlőmalmok létesítését kérik. Ebben az ügyben Ghelie vármegyei főjegyző több ízben kiszállott az érdekeltek községében, így többek között Jósikafalván, Reketón, Magurán és Berleban, ahol a helyszíni tárgyalásokat megtartotta. A felépítendő malmok kivétel nélkül házi kezelésben álló kis ipartelepek lesznek. A malmok létesítése most már csak a kulturmérnökség, mint szakreferens helyszíni vizsgálatától függ, valamint attól, hogy a kincstári erdőgazgatóság, mint a kitermelendő erdők tulajdonosa, milyen feltételekhez fogja kötni az erdőterületek átadását.

Esni fog a francia frank. Pécseől jelentik munkatársunk: A francia kamara pénzügyi bizottságának ülésén a francia pénzügyekre és általában a francia pénz [üdv]jére vonatkozólag igen jelentőségű ténny derült ki: Az 1921-22. évi költségvetés bevétel és kiadás tételei semmiképpen sem hozható egyensúlyba és két-három milliárdos deficit mutatkozik. Francia pénzügyi körökben nagy várakozásokkal néztek a pénzügyi bizottság tárgyalásai elé. Azt remélték ugyanis, hogy a megkezdődő munkálatok egy új, egészséges budgetet teremtenek a francia államháztartás részére. Ezek a remények most természetesen mind füstbe mentek. A bankpés tehát Franciországra is megindul újra, minek következtében ott is áremelkedés és a pénz vásárló erejének csökkenése várható. Ez mindazok valószínűsége szerint a francia frank áresésében fog visszaturbódni a különböző külföldi börzéken.

Valutapiac:
Bukarest, okt. 14. Márka 93-94¹/₂, lea 85-88, font sterling 440-450, francia frank 885-895, svájci frank 2100-2200, olasz lira —, drachma 450-460, dinár 170-175, dollár 130-125, arany —, ezüst —, osztr. kor. 550-600, magyar korona 18-19, szokol 125-135, lengyel marka —, török-lira —.

Páris, okt. 14. Bukarest 1048, London 5680, Newyork 1401, Belgium —, Róma —, Svájc —, Madrid 187, Prága —, Berlin 975, Bécs —, Amsterdam —.

Zürich, okt. 14. Bukarest 425, Berlin 890, Amsterdam 18125, Newyork 644, London 2088, Páris 8900, Milano 2050, Brüsszel —, Kopenhága —, Stockholm —, Krisztiania —, Madrid —, Prága 590, Budapest 80, Zágráb 210, Buenosayres —, Varsó 13, Bécs 25, osztr. leh. kor. 19.

Bécs, okt. 14. Lei 24, dinár 4550, dollár 2980, belga frank —, francia frank 218, svájci frank 589, holland forint —, dán korona —, jugoszláv korona —, norvég korona —, svéd korona —, szokol 3235, magyar korona 466, lea —, lira 114, marka 2150, lengyel marka 69, font sterling 11400, rubel —.

Berlin, okt. 14. Bukarest 110, Amsterdam 484515, Brüsszel 100890, Kristiania 174825, Kopenhága 262725, Stockholm 805890, Helsingfors 22975, Róma 53895, London 55040, Newyork 14185, Páris 99595, Zürich 259540, Madrid 185310, Bécs 718, Prága 18080, Budapest 2247.

Budapest, okt. 14. Lei 585, napoleon 2065, font sterling 2505, lea —, dollár 648, francia frank 4750, marka 490, lea 2500, osztr. kor. 2255, rubel 80, szokol 715, svájci frank 11800, dinár 960, lengyel marka 1850.

Tóra előtt adományozzatok a Tarbutra.

„SZINHÁZ”

MAGYAR SZINHÁZ
Szombat d. u. 3 és fél órákor: Pelesekai nótárius. (Első ifjúsági előadás, igen olcsó helyárakkal. Előadó: Kovács Dossó, igazgató.)
Szombat este 7 és fél órákor: Ballgasson meg Adrienne! (Ujdonnag, másodsor. Napibérlet 26. szám. B.)
Vasárnap d. u.: Nehátsvirág. (Olcsó helyárakkal.)
Hétfő: Boszorkányvar. (Operettrepreiz, másodsor. Rendes helyárakkal. Napibérlet 27. szám. C.)

Vasárnap este: Boszorkányvár. (Operettreprez. Premier-helyárakkal. Premierbérlet 7. szám.)
 Kedd: Hallgasson meg Adriennal! (Ujdonm. harmadszor. Rendes helyárakkal. Napibérlet 28. szám, D.)
 A műsorra tűzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztárában.

A színházi iroda hírei: Vasárnap este új betanulással, premierbérletben kerül színire Műveltség híres operettje, a Boszorkányvár. Jéssi szerepét vendégként Kertész Vilmos, a kitűnő tenorista fogja énekelni. Lévy Ilona, Réthely, Sereg Marcsa, Susnek Anna, Leóvey, Nagy Gyula fogják a többi szerepeket játszani. Hétfőn este megiamatik a Boszorkányvár előadását. — Farkas Imre legújabb operettje, a Kis kadét lesz a színház legközelebbi újdonsága. Nagy Gyula, Sereg Marcsa, Hort István, Kovács Kálmán, Réthely, Leóvey fogják a Kis kadét szerepeit játszani. — Egyhármadára lezárított helyárakkal fog szombaton délután fényes órákor színrekerülni a Paleskei nótárius. Ez lesz az

idény első ifjúsági előadása. Hétfőn este harmadszor adják a Hallgasson meg Adriennal. Vasárnap délután fényes órákor olcsó helyárakkal, Sereg Marcsával a cimzerepben kerül színi a Nebántsvirág.

A mozgó műsora: Uránia-mozgóban: Szombaton, vasárnap Az élet álarcja, főszerepben Itala Almirante Mauriaci. Szociális, megrázó erejű dráma, a mindent megbocsátó szerelem hatalmas harca. — Egyetem-mozgóban: Szombaton, vasárnap, hétfőn az őszi film-évszázad legkiemelkedőbb eseménye, az amerikai Pathé-gyár világraszóló remeklése, Kzeregyéjszaka, vagy a Szerelmek szultánja. Mindvégig színeset filmkötet. Kelet bűbájos romantikája, az arab mesék káprázatos pompája elevenedik meg előttünk egy hófehér szerelmi történet keretében. Ne mulassza el senki a szenzációs filmet megtekinteni. — Apolló-mozgóban: Szombaton végtelenül bájos Henry Forten vígjáték, A Gaumond-dráma; Bénon. A jószág, a torenté, alkotó költész és a minden gonoszban rombolásban gyönyörködő rossz, kérdelmé, mely a jószág győzelmével végződik. Gyönyörű színbetűm ez az egész darab.

A Zs. N. A. Kincstörleges feladata földet vásárolni Palesztinában mezőgazdasági célokra. A vásárolt föld a zsidó népség tulajdonát képezi s el nem idegeníthető.

Egy elajzó 25 L. 100 fa egy kert, 1000 fa egy liget, egy dűnecs 125 Lei, Ercsila 12.500 Lei. Jähr-seit-alapítvány 1880 L., Arany-könyvi bevezetés 1000 L.

Az Erdély, Bánság és Kárpátok területéről befolyó összegek felvételére egyetért a Kolozsvári (Szentlélek-u. 1.) székelő Erdélyrészi Iroda jogosított, mely minden az Uj Kelet-ben kiadott számokról közvetlenül az Alap központi főirodájának (Bazsg. Nemstr. 5.) tartozik felelősséggel.

A Zsidó Nemzeti Alap Erdélyrészi Irodájának kimutatása

Az 5682-ik év tiszti hó 7-15-ig (1921. október 9-15-ig) a következő adományok folytak be:

Általános adomány	1.700— L.
Nachla	440— "
Templomadomány	100— "
Összesen:	2240— L.

Általános adomány
 Felszámoló: Klein Sáraul 200—, Klein Ferenc 120—, Weisz Mór 105—, Klein Esz, Klein József, Klein Jenő, Königstein Zoltán 100—100—, Weisz Bernát, Bernát Isák 65—65—, Königstein József 50—, Weisz Emil, Lebovics H., 30—30—, Nadas, Fláger 25—25—, Jakab József 20—, Weisz Béla, Zilberstein A. 15—15—, Weisz Hermann, Burger Albert, Szinetár Mór 10—10—, kisebb adományok (1.200—). **Munkák:** A községre kivetett összeg Isák Mór, N. A. birtos utján 250—, Neszte: Packer Mór utszárlott fia brith miffája alkalmával 108— folyt be. Bród: Berkovics Izidor, Reichenberger Izidor, Berkovics Hermann 20—20—. **Kolozsvár:** Kupferstein Lőrinc ehneg használati 50—, Nagyvárad: Goldstein Adolf és Ander fogadásból kifolyólag 20—. **Gr-bóvis:** Hévízi Nánán kaporat megváltás címen 20—. 1.700—.

A Szatmári Cionista Szervezet III. Nachlaja

Újévi törvölzetek megváltása címen 440—. Helyreigastás: (már kimutatva) a Debora Leányegyesület által rendezet virágnap jövedelméből 7.200—, régebben befolyt 280—, összesen tehát a Sz. C. Sz. III. nachlaja-ára eddig befolyt 8.010—.

Templomadomány

Gondoljatek a Tóra előtt a Zs. N. A.-ra.
 Hozott: Pollák Máriusz 100— 100—

Összesítés

Felszámoló	1.200— Lei	1.200— Lei
Szatmár	440— "	23.970— "
Károly	250— "	200— "
Nagyvár	200— "	952— "
A többi helységekből	150— "	196.992-40— "
Jelen számban:	2.240— Lei	
Az összegyűjtendő 600.000 L.-ből bef.	226.874-48 Lei	

Gyűjtésnek használt bélyegeket!
 Ezen a héten a következő helyekről folytak be bélyegadományok:

Kolozsvár: A Keren Hajezód erdélyrészi osztálya, az Uj Kelet kiadóhivatala, a Zsidó Nemzeti Szövetség központi irodája. Nagybányáról: Weinberger Fülöp.
A Zsidó Nemzeti Alap Erdélyrészi Irodája.

A Nagyvárad Cionista Szervezet szervezete alapjára a következő adományok érkeztek be szeptember havában: Ripper Farkas 200—, Kohn Gábor 150—, dr. Fischer Imre, dr. Váradi Odón, Schwartz Lajos 100—100—, dr. Markovics Ignác 50—, összesen 700—, szeptember 15-iki kimutatásunkkal együtt 1.850— lei.

A nagyvárad Cionista Szervezet Irodája.

Főszervező: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-t.
 Székhely: Calea Vict. Ferdinand (vált Ferenc János-ut) 48.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.
Pfökiadó: Arad, Str. Alexandri 1.
Hivatal: Szatmár, Bathányi-utca 24. sz.

Kolozsvári Chevra Kadisa.

Hirdetmény

tagfelvételi ügyében
 A Chevra Kadisa választmánya folyó évj október hó 18-án délután 8 órákor Jom Rison Sel Chol Hamoed Szukoth tését tart, amikor is,
U t a g e k
 fognak az egyet kötelekbe felvétetni
 Uj tagok jelentkezése személyesen, vagy megírtott utján történhetik.
 Kolozsvár, 1921. évi október hó 2-án.
 Rosenveleg Antal
 elnök.

Tudomására hozzuk a t. közönségnek, hogy
Bratu Romulusz (Rudolf-u. 27. szám) favyágó- és aprító (dupla fűvász) gépeivel olcsón és pontosan dolgozik

Nagymennyiségű lámpaárú, cseh táblaívég, karlsbadi porcellán és Dittmar-féle lámpaárú ártalozott.

DEUTSCH K. I.
 íveg és porcellán, nagykereskedés r. t.
Oradea-Mare — Nagyvárad,
 Str. Nicolae Jorga (vált Zöldfa-utca) 4.
 Telefon 71 1238
 Pontos és szolid kiszolgálás!

Grünwald
Üvegesiszolda, tükrörárugyár és épületüvegezési vállalata
Oradea-Mare, Str. Gerliezy-utca 16

tudatja, hogy tükröüveg-szállitmánya megérkezett!

Készít mindenféle csiszolt butorüvegeket és tükröket, tükrök ujrakoncsorozását. — Fintükrök I. II. III. rendű (10/10 coll) ládákbán. Épületüvegezés! Minden méretű valódi cseh tábla-üvegek állandó nagy raktára

Uj mazsola és citrom
 érkezett nagyobb mennyiségben a
Katz és Bernát céghez
 Cluj-Kolozsvár, mely a mai naptól kezdve a legolcsóbb napi áron lesz kiárusítva.

A legjobb rum-essencia 65 lei, más essenciák 75 lei kg.-ként!
 árban kaphatók :::
Glück Henrik gyárában
 Oradea-Mare (Nagyvárad) Calea Vict. 1253
 (vált Kolozsvári-u.) 74

1286

Fallámpák
Függőlámpák
Lámpacsövek
Lámpacernyők és mindenféle világítási áruk
Porcellánárak
Tablaívég és ablak-tapasz
Zelnór és orniment-tábla
Préselt- és csiszolt üvegáruk érkeztek!

KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT! KOMLÓS TESTVÉREKTŐL ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD

Uj gyárvállalat **Ügyeljünk a cégre**
Üvegesiszolda és tükrörárugyár
PÉCHY ÉS TÁRSA
 ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD) STR. SAGUNA (VOLT KAPUCINUS-UTCA) 20
 Készít tükröket, butorüvegeket, tükrök ujrakoncsorozása, finn- és collükrök gyártása

APROHÍRDETÉSEK

Egy négy oldalas, vastagabb betűvel írt lap.
Legkisebb ápróhírdetés ára 10 lal.

Fiatalokhoz jobb csatládnál teljes ellátást nyervehet. — Cím a kiadóhivatalban.

Főtér közelében keres két intelligens fiatalember butorozott szobát. — Cím a kiadóhivatalban.

A világhírű
Kerpel Károlyné
Kerpel szappan
Kerpel Bébészappan
Kerpel Mintápor
kapható kicsinyben és nagyban
Rózsa nagydrogériában
Cluj—Kolosvár, Piata Unirii 20
Május k. (42) — 1206

PALEZSINÁBÓL ÉS KORFUBÓL
elősón kapható

Rosenzweig és Waldnál
(Szőchenyi-tér) Piata Mihai Viteazul 37

KRISTÁLY
Fest, tisztít. TELEFON 500, 11-21

Szörme bundákban — és külön-külön
szörmekben nagy választék
Megrendelés, átalakítás és festést minden mennyiségben — vállalkunk

S. EISENSTÄDTER & Co.
szécs. — szörmeárnyéka
Cal. Viet. (v. Kossuth L.-u.) 2. Tel. 1-49

CSAK EGY UT Vezet az erőhöz, egészséghez a pártatlan hatáson

HIGIEA COSBOROSZESZ
Kapható mindenütt!

Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyszertári Gyár
1205 CLUJ — KOLOSVAR

„Melissát” kérjen, ha frömm cukorkát akar!

Minden házbán fontos!
Az egészség érdekében nélkülözhetetlen a parnatoll-, vatta-, lószór- és gyapju-tisztítás, melyet gőzterés és vegytisztításra berendezett műhelyekben gyorsan és pontosan vállalkunk

Baktérium-terhek közz párnáit és tollait Mérésüket árak! — Szolid kiszolgálás!

Stern Salamon Beeskay-utca 9

Restaurant LLOYD étterem
ORT. 703
CLUJ—KOLOSVAR, UNIO- ÉS MÁTYÁS KIRÁLY-UTCA SARKÁN

A nemrég megnyitott ort. kőser étterem Löwy és Fourlicht urak vezetése alatt már is nagy közkedveltségnek örvend. — Elisőrendűen elkészített ételei és italai a közönség legkényesebb igényeit is ki tudja elégíteni

Baphettek, lakodalmak, társasvacsorák stb. rendezését legújításosabb árban vállalja

A BÉCSI DIVAT SAISON-UJDONSÁGAI MEGÉRKEZTEK

VELOUR
DOVETIN
HONESPONS
SHEFLAN
GYAPJU TRICOT
SROTIS
VELOURCHEFFON
ANGOL RUKA-MÁRSONY
CREP DE CHIN
CHARNANT
MAROSEN
CREP GEORGET
FANTASIE

AZ ÖSSZES DIVATSZÉNEKBE
OLCSÓ ÁRAK!
GRÜNWARD ÉS STEINER
NŐI DIVATKÖLÖNLEGESSÉGEK ÁRUHÁZA
CLUJ, PIATA UNIRII No. 12

Megnyit a forgalom!

Tisztelettel ércittem a vevő körömet, miután a póstaiforgalom lehetővé vált, módomban áll gyorsan és pontosan vevőimet a legolcsóbb és legjobb minőségű áruval kiszolgálni. — B. rendelésüket elvárva — teljes tisztelettel

Winkler Mór és Társa
szállásigyar

CITROM
és mazsola nagyobb mennyiségben MEGÉRKEZTEK!

LÉB FIVÉREK CLUJ,
Piata Mih. Vit. (v. Szőchenyi-tér) 8
TELEFON 471

Előnyomda teljes berendezés!
Legmodernebb sablonminták dus vá-lasztékban. Rendelésre bármely mintát gyártok olcsó árban. Hozzávaló igen finom és tartós porfesték, valamint minden féle kész nyomtatott kézimunka kapható

H. Fülöp előnyomdája, Désen

„AGRICOLA”
Általános Román Biztosító R.-társaság Bukuresti

Alaptőke: 10,000.000 lei
ERDÉLYRÉSZI VEZÉRKÉPVISELŐSÉG
Cluj, Str. N. Iorga (v. Jókai-u.) No. 11 (maját házában)

viziamint alant felsorolt ügynökségei és az ezekhez beosztott ügynökségek mindegyike előnyös feltételek mellett átvesszi a miniszteri rendelettel további működésükben felelősséget meggyaz, német és osztrák eredetű társaságoknál eddig elhelyezett összes ágazatbeli biztosításukat.

FŐÜGYNÖKSÉGEK: Cluj: Str. Regina Maria 1-3 sz. Banca Centrala, Oradea-Mare: Str. Reg. Ferdinand 7. Hillinger és Ilyés bankháza. Sibiu: Szilványfalvi: saját reqlében (Kereskedelmi bank épületében.) Satu-Mare: Piata Victoriei 6 sz. Banca Romana. Sighetul-Narmatioid: Pécsi és Fried építési vállalkozó cég. Targu-Mures: Pototky Péter, Str. Calarosilor No. 17. Blotritta: Marosvásárhely: Takai-ékpénztár főköje. SL-Gheorghie: Dr. Kupferstich Anna ügyvéd. Cristur-Seculesco: Székelykereszturi Takarékpénztár R.-T. Brassov: Iosif Lányi, Str. Langa No. 15. Lupeni: Fried M. Joz.

Szállási Eleonora R.-T.
Ajánlja: illate, rum kálmánfogószegélyt, Előgrandiná pomagát és borot. 1210 Szécs. nagyraktár

Ne feledjék el, hogy a világszerile ismert
Ráth Hermann Triest

ארחים לולבים ארחים
cég 40 éves szakismeretével
és az ארחים termelők
bizalma folytán még mindig

a legszebb és legmegfelelőbb

ארחים סוכריים לולבים
— נינים כחודשיים
— נינים נעודים
— ארחים סוכריים
— ארחים סוכריים
— ארחים סוכריים

Ráth József máramaroszi nagykereskedő utján ab Bukarest
a legolcsóbb napi árak mellett Felelősségteljesen készségei szolgál!

Josef Ráth Hotel Simplon Bucurest

Ha Brassóban jár, ahol állandóan a legjobb minőségű és leg-
olcsóbb saison cikkek vannak készletben
ne mulassza el megtekinteni Klein József és Fia
női- és férfidivatáruházunkat, Brassó, Kolosior-u. 24. R. kath. templommal szemben